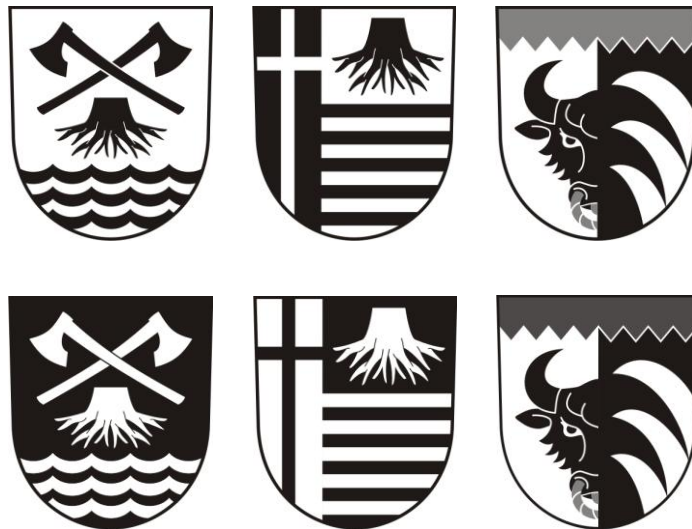

Návrh znaku a vlajky

pro obec

MALÉ VÝKLEKY

autor:

Mgr. Jan Tejkal

Jan.Tejkal@seznam.cz

<http://heraldika.webnode.cz>

Právo na znak a vlajku:

Zákon o obcích (obecní zřízení) v § 34a stanoví, že:

- (1) Obce mohou mít znak a vlajku obce.
- (2) Předseda Poslanecké sněmovny může obci, která nemá znak nebo vlajku obce, na její žádost znak nebo vlajku obce udělit. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost obce změnit znak nebo vlajku obce.
- (3) Obce a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a vlajku obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem. K užívání vlajky obce není nutný její souhlas.

Právo užívat znak a vlajku obce uděluje předseda Poslanecké sněmovny na základě doporučení Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

Žádosti o udělení znaku a vlajky obce, městyse, nebo města projednává Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, který je součástí Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, jenž vyslovuje souhlas s návrhy znaků a vlajek obcí.

Evidenci žádostí o udělení znaků a vlajek vede Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, jenž současně publikuje informace o nových znacích a vlajkách obcí České republiky v systému REKOS (Registr komunálních symbolů). V tomto systému jsou na základě žádostí samospráv registrovány rovněž historické znaky obcí, městysů a měst.

Tvorba nových obecních symbolů:

Znak a vlajka musí respektovat soubor více či méně pevně stanovených heraldických a vexilologických zásad a musí rovněž vykazovat zřetelný významový vztah k lokalitě, kterou reprezentují.

Mezi relevantní tématické okruhy pro tvorbu znaku patří například konstituce tzv. mluvícího znamení (vyjádření názvu obce), reflexe historické pečetní či razítkové symboliky obce, vyjádření patrona obce, odkaz na význačné události nebo pověsti a mýty v dějinách obce, připomenutí erbovních motivů někdejších feudálních majitelů obce či panství, poukaz na specifické historické či současné řemeslné a jiné pracovní aktivity obyvatel obce, nebo vykreslení určitého relevantního přírodního motivu krajiny, do níž je obec zasazena.

Vlajka obce by měla odpovídat podobě či symbolice znaku obce. Jednou z možností je konstituce geometricky koncipované vlajky ve formě kombinace horizontálních či vertikálních pruhů a případně dalších geometrických obrazců, barevně odvozených ze znakových tinktur a doplněných fakultativně o některé relevantní znakové figury pro zdůraznění neopakovatelnosti každé vlajky. Často - a zejména u lokalit bez městského statutu, kde vzniká vlajka současně se znakem - se přistupuje rovněž k tzv. opakování znaku, což znamená, že vlajka obce má stejnou či velmi podobnou figurální kompozici jako obecní znak.

Znak obce:

Archivní průzkum nepotvrdil existenci vlastního pečetního znamení obce. V Indikační skicách Stabilního katastru z roku 1841 není pečeť obce doložena, když zde spatřujeme pouze nezřetelné otisky vrchnostenských pečetí panství Chlumec, k němuž ves před konstitucí obecního zřízení patřila. Stejně tak absentuje doklad o existenci pečeti také v Eichlerově topografické sbírce z 1. poloviny 19. století v Archivu Národního muzea v Praze.

Při nemožnosti navázat na historickou obrazovou pečeť obce počítá návrh znaku především s figurami odkazujícími na název obce a na její historické a geografické charakteristiky. Význam jednotlivých znakových obecných a heraldických figur je přitom následující:

1- Obecná (tj. z reality převzatá a heraldicky jednoduše stylizovaná) figura vykořeněného pařezu, variantně doplněná dvojicí zkřížených seker, nebo heraldská (tj. geometrickým dělením štítu konstituovaná) figura tzv. pilovité hlavy štítu (evokující zubatý list pily na dřevo) představují tzv. mluvící znamení.

Co je to mluvící znamení ?

O mluvícím znamení hovoříme v heraldice tehdy, odkazuje-li znaková figura na jméno nositele znaku. Mluvící znamení v obecním znaku může mít např. stejný slovní základ se jménem obce, nebo může jít o figuru, která vystihuje název obce nebo vyjadřuje jeho skutečný původ. Mluvící znamení poukazuje na jméno obce buď přímo, nebo takříkajíc šifrovaně a to skrze heraldickou metaforu.

V toponomastické literatuře (Antonín Profous, Místní jména v Čechách, IV. díl, 1957) nacházíme následující vysvětlení původu jména obce Malé Výkleky: „V 2. členu jm. *Výkleky* je činitelské jméno od slovesa *klekati*, jako ve jm. *Tukleky* Sloveso *vyklekati* je v stč.: chtějíc sobě lakomí obroky vyklekati ... Mor.j. *Výkleky* vysvětluje Černý-Váša ... ze základu *klek-*, který je v mor. dial. slově *kľek* 'křivý strom' ...“ Zdá se, že právě tato druhá verze výkladu dává určitý smysl, zvláště přihlédneme-li k vysvětlení podobně znějícího názvu „Kluk“, které podle stejného autora znamená tolik, co „pozemek nezkopaný, na kterém jsou ještě kluky, tj. pletiva kořenů ...“ Jméno *Výkleky* tedy nejspíše má význam místa, kde již celkově proběhlo klučení, tzn. že se jedná o osadu na místě vyklučném, na němž již došlo k odstranění pařezů sekerou, pilou a potahem a místo je tak způsobilé pro založení obydlí a polností. Tuto hypotézu podporuje skutečnost, že v případě obce Malé Výkleky se jedná o ves nověji založenou (když první zmínka se udává v roce 1521).

2- Heraldská figura vlnkovitého dělení štítu v podobě pětkrát vlnkovitě dělené vlnkovité paty štítu, nebo figura pěti snížených břevien (tzn. vodorovných pruhů) v barvě vody (tedy modré nebo stříbrné, resp. bílé) vykresuje Malé Výkleky jako malebné místo s několika menšími rybníky.

3- Figura latinského kříže (do krajů znakového pole) symbolizuje kříž v obci, památku místního významu představující hmotné kulturně-historického dědictví obce.

4- Figura poloviny černé zubří hlavy je derivátem pernštejského erbu a odkazuje tak na první zmínku o obci, která se uvádí v roce 1521, kdy Vilem Kostka z Postupic jako pán na Chlumci prodal toto panství včetně vsi Výkleky Vojtěchovi z Pernštejna na Pardubicích.

5- Figura tří stříbrných vlčích zubů vyrůstajících z okraje červeného štítu je erbem rodu Kinských, kteří se uvádějí jako majitelé panství Chlumec od roku 1611, přičemž Malé Výkleky byly trvalou součástí chlumeckého dominia.

Heraldická pravidla o barvách a kovech:

Při realizaci návrhu znaku lze postupovat tak, že se jednotlivé varianty návrhu znaku od sebe liší kromě kompozičního řešení také v barevném provedení. Pokud jde o zvolení barev znaku v obecné rovině, existuje v heraldickém tvarosloví pravidlo o nemožnosti pokládání barvy na barvu a kovu na kov. V klasické komunální heraldice českých zemí hovoříme o šesti základních tinkturách, k nimž posléze přibýly další doplňkové tinktury, kupříkladu tzv. přirozené barvy. Dvě z oněch základních tinktur jsou tzv. kovy - zlatá neboli žlutá a stříbrná neboli bílá, zatímco ostatní - červená, modrá, zelená a černá - patří do kategorie barev. Je tedy možno volit buď kovový štít (resp. kovové pole štítu) a barevné figury, či opačně barevný štít (resp. barevné pole štítu) a figury kovové. V obou případech je přitom vhodné zachovat co nejmenší možný počet tinktur.

Blason neboli popis variant návrhu znaku obce:

Varianta 1:

„Ve zlatém štítě mezi dvěma modrými sekerami na zkřížených topůrkách přirozené barvy a pětkrát modro-zlatě vlnkovitě dělenou vlnkovitou patou vykořeněný pařez přirozené barvy.“

Varianta 2:

„V zeleném štítě mezi dvěma stříbrnými sekerami na zkřížených zlatých topůrkách a pětkrát stříbrno-zeleně vlnkovitě dělenou vlnkovitou patou zlatý vykořeněný pařez.“

Varianta 3:

„Ve zlatém štítě se zlatým latinským křížem do krajů v zeleném pravém boku vykořeněný pařez přirozené barvy nad pěti modrými sníženými zúženými břevny.“

Varianta 4:

„V zeleném štítě se zeleným latinským křížem do krajů ve zlatém pravém boku zlatý vykořeněný pařez nad pěti stříbrnými sníženými zúženými břevny.“

Varianta 5:

„Polcený štít se zlatou pilovitou hlavou. V pravém stříbrném poli vyniká půl černé zubří hlavy se zlatou houžví a červeným jazykem, v levém červeném poli tři stříbrné vlčí zuby vyrůstající z okraje štítu.“

Varianta 6:

„Polcený štít s modrou pilovitou hlavou. V pravém stříbrném poli vyniká půl černé zubří hlavy se zlatou houžví a červeným jazykem, v levém červeném poli tři stříbrné vlčí zuby vyrůstající z okraje štítu.“

Vlajka obce:

Při tvorbě návrhu obecní vlajky platí, že námět nebo podoba vlajky koresponduje s figurálním obsahem či podobou návrhu znaku. Tuto zásadu lze realizovat ve třech základních intencích:

I-Přistoupením k tzv. opakování znaku (ať již k tzv. doslovnému či tzv.částečnému opakování znaku), což znamená, že se v listu vlajky objeví zcela totožné figury ve stejné či obdobné kompozici jako ve znakovém štítu.

II-Zjednodušením znakových figur do geometrické kombinace pruhů s totožnými barvami.

III-Vzhledem ke konkrétnímu případu vyváženou kombinací postupů I. a II..

Návrh vlajky pro obec Malé Výkleky je připraven tak, že každé variantě návrhu znaku odpovídají dvě varianty návrhu vlajky, přičemž verze A představuje tzv. „heraldickou vlajku“, tzn. vlajku, jejíž list přejímá ve více či méně upravené kompozici či formě všechny znakové figury, zatímco verze B má podobu „geometrické vlajky“, která geometrizuje znakový figurální námět výhradně do podoby vexilologických objektů, např. pruhů, trojúhelníku či kříže.

Popis variant návrhu vlajky obce:**Varianta 1 - A:**

„List tvoří sedm vodorovných pruhů, střídavě žlutých a modrých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1. V žerďové polovině horního pruhu pod dvěma modrými sekerami na zkřížených hnědých topůrkách hnědý vykořeněný pařez. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 1 - B:

„List tvoří sedm vodorovných pruhů, střídavě žlutých a modrých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1. V horním pruhu hnědý ondřejský kříž, jehož ramena vycházejí z první a šesté dvanáctiny horního a dolního okraje pruhu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 2 - A:

„List tvoří sedm vodorovných pruhů, střídavě zelených a bílých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1. V žerďové polovině horního pruhu pod dvěma bílými sekerami na zkřížených žlutých topůrkách žlutý vykořeněný pařez. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 2 - B:

„List tvoří sedm vodorovných pruhů, střídavě zelených a bílých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1. V horním pruhu žlutý ondřejský kříž, jehož ramena vycházejí z první a šesté dvanáctiny horního a dolního okraje pruhu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 3 - A:

„List tvoří zelený žerďový pruh široký tři desetiny délky listu a jedenáct vodorovných pruhů, střídavě žlutých a modrých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1:1:1:1:1. V zeleném pruhu žlutý kříž s rameny v šesté dvacetině délky a páté devítině šířky pruhu. V horním pruhu hnědý vykořeněný pařez. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 3 - B:

„List tvoří pět vodorovných pruhů, zelený, žlutý, hnědý, žlutý a modrý, v poměru 3:4:2:4:3. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 4 - A:

„List tvoří žlutý žerďový pruh široký tři desetiny délky listu a jedenáct vodorovných pruhů, střídavě zelených a bílých, v poměru 10:1:1:1:1:1:1:1:1:1:1. Ve žlutém pruhu zelený kříž s rameny v šesté dvacetině délky a páté devítině šířky pruhu. V horním pruhu žlutý vykořeněný pařez. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 4 - B:

„List tvoří pět vodorovných pruhů, žlutý, zelený, bílý, zelený a žlutý, v poměru 3:4:2:4:3. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 5 - A:

„List tvoří žlutý pilovitý vodorovný pruh v první osmině šířky listu s deseti zuby sahajícími do tří šestnáctin šířky listu a dva svislé pruhy, bílý a červený. K červenému pruhu přiléhá půl černé zubří hlavy se žlutou houžví a červeným jazykem. V červeném pruhu z dolní poloviny vlnícího okraje listu vynikají tři bílé klíny s vrcholy dosahujícími do dvou třetin délky listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 5 - B:

„Červený list se žlutým horním žerďovým trojúhelníkem s vrcholem ve třetině horního okraje listu a se dvěma šikmými pruhy, černým vycházejícím z první dvanáctiny dolního a páté dvanáctiny horního okraje listu a bílým vycházejícím ze druhé dvanáctiny dolního a šesté dvanáctiny horního okraje listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 6 - A:

„List tvoří modrý pilovitý vodorovný pruh v první osmině šířky listu s deseti zuby sahajícími do tří šestnáctin šířky listu a dva svislé pruhy, bílý a červený. K červenému pruhu přiléhá půl černé zubří hlavy se žlutou houžví a červeným jazykem. V červeném pruhu z dolní poloviny vlajčího okraje listu vynikají tři bílé klíny s vrcholy dosahujícími do dvou třetin délky listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 6 - B:

„Červený list s modrým horním žerďovým trojúhelníkem s vrcholem ve třetině horního okraje listu a se dvěma šikmými pruhy, černým vycházejícím z první dvanáctiny dolního a páté dvanáctiny horního okraje listu a bílým vycházejícím ze druhé dvanáctiny dolního a šesté dvanáctiny horního okraje listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Poznámky k zásadám heraldické a vexilologické tvorby:

V současné právní terminologii figuruje jako primární pojem „vlajka“. Ve vexilologické terminologii se pak hovoří o vlajce, nebo o praporu dle způsobu užití. V rámci tohoto textu užíváme právně závazný pojem „vlajka“.

Poměr stran listu vlajky je dle metodického pokynu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky shodný s poměrem stran státní vlajky České republiky – tj. 2:3.

Na list vlajky nelze položit znakový štít – vlajka musí být svébytným symbolem, nikoliv jen podkladem pro znak. Rub a líc vlajkového listu musí být totožný.

Barvy vlajky musí vycházet z barev znaku obce, mohou se omezit na základní, za které se považují především barvy štítu nebo jeho polí a barvy hlavních figur.

Na vlajce mohou být použity jen figury ze znaku či jejich deriváty. Figury, nevyskytující se ve znaku není možné použít. Na vlajku není nutné přenést všechny figury ze znaku. Obecné figury ze znaku je vhodné zjednodušit do vexilologických figur (pruh, klín, krokev, kříž, apod.). Nelze používat libovolné geometrické plochy. Ztvárnění vexilologických figur by mělo mít vztah ke znaku. Tzv. heraldickou vlajku (převod obsahu štítu na list vlajky) je možné vytvořit jen v případě jednoduchého a výrazného znaku.

Na vlajku obce nepatří texty, realistická vyobrazení a vše, co snižuje vzájemnou rozeznatelnost vlajek.

Vlajkový list musí být jednoznačně slovně popsatelný vexilologickou terminologií tak, aby mohl být zhotoven bez grafické předlohy.

Pojmy „zlatá“ a „stříbrná“ (tinktura) u znaku nahrazují u vlajky pojmy „žlutá“ a „bílá“ (barva).

V heraldice se pravá a levá strana popisují z pohledu štítonoše. Z pohledu pozorovatele je tedy heraldicky pravá strana vlevo a heraldicky levá strana vpravo. Neudává-li se v blasonu orientace figury, má se za to, že je orientována doprava.

U heraldických tinktur – to znamená barev a kovů – se neudávají odstíny. Při konkrétním zobrazení platí obecné pravidlo o vhodnosti tmavších a sytějších odstínů. Odstíny ve výtvarném řešení návrhu symbolů obce proto nejsou zcela závazné a lze je upravovat.

Heraldika počítá s vysokou mírou stylizace zobrazených znakových figur. Figura by měla být jasně rozpoznatelná, což ovšem neznamená, že má být zobrazena realisticky – může být například proporčně upravená tak, aby co nejvíce vyplňovala prostor znakového štítu, nebo mohou být její jednotlivé komponenty zobrazeny v upravených proporcích v závislosti na celkové kompozici znaku.

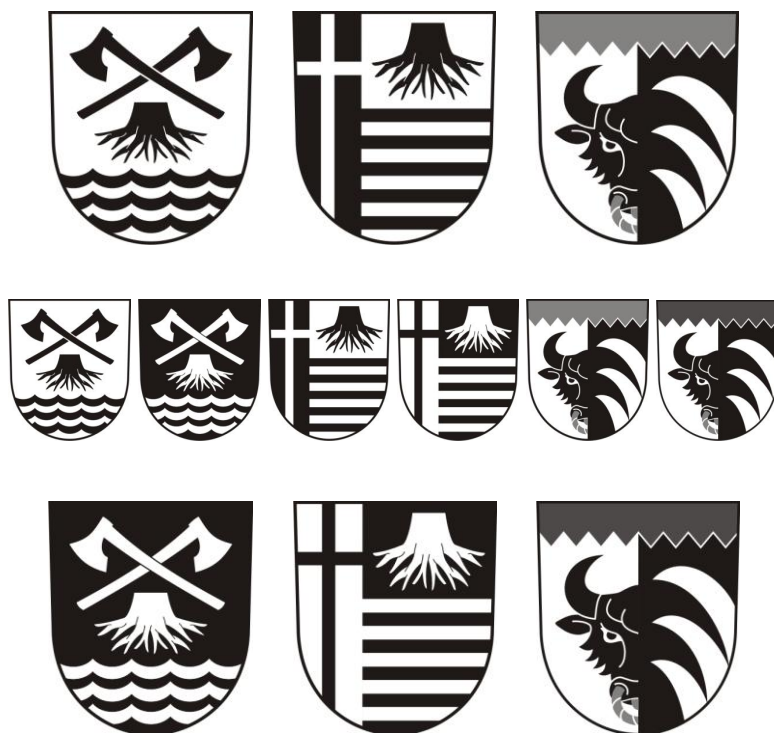
Primární je v heraldice blason neboli slovní popis a sekundární kresebná podoba neboli vizualizace blasonu, což znamená, že stejný znak může mít několik výtvarných podob (i současně užívaných).

Nový znak nesmí být stejný jako již existující znak obce v České republice a nesmí být totožný s již existujícím státním znakem nebo znakem vyššího samosprávného celku.

Navrhovaný znak musí splňovat základní heraldická pravidla (tj. neklást barvu na barvu, kov na kov, kožešinu na kožešinu, nesmí být zobrazen prostorově). V žádném případě se nepřipouštějí odstíny barev nebo stínování. Znak má být co nejjednodušší a měl by obsahovat co nejmenší počet obecných figur. Obecné figury musí vyplňovat celý štít, případně pole.

Jako obsah znaku obce se nepřipouštějí realistická vyobrazení konkrétních staveb či přírodních útvarů. Takové figury musí být heraldicky stylizovány.

Znak musí být jednoznačně slovně popsateľný heraldickou terminologií, tak, aby mohl být zhotoven bez grafické předlohy.

dne 9.12.2022, Mgr. Jan Tejkal

Přílohy:

1. Výtvarná realizace variant návrhu znaku a vlajky obce
2. Reprodukce textových a obrazových podkladů